

Snippet van [Tom Koornwinder](#), 9 oktober 2025: no. 12, Het essay van David van Reybrouck, Denker der Nederlanden.

Onlangs las ik het boekje [De wereld en de aarde. Hoe houden we het veilig?](#) door David van Reybrouck. Dit is het essay waarmee de schrijver dit jaar zijn tweejarige termijn als [Denker der Nederlanden](#) begonnen is. Van hem had ik eerder het magistrale boek [Revolusi](#) over de onafhankelijkheidswording van Indonesië gelezen. Over dit recente essay ben ik minder enthousiast, maar het roept wel interessante vragen op.

Van Reybrouck behandelt eerst in vogelvlucht de geschiedenis van de diplomatie. Lange tijd traden diplomaten op als afgezanten van vorsten. In de zeventiende eeuw bracht de Franse kardinaal Richelieu hier verandering in. Franse diplomaten onderhandelden namens Frankrijk als staat met Spanje over een definitieve grens tussen beide landen. De onderhandelingen vonden plaats op [Fazanteneiland](#), leidend tot het verdrag van de Pyreneeën in 1660. Sindsdien is de grens zo gebleven, terwijl het eilandje afwisselend Frans en Spaans is, met een overdracht elk half jaar.

Na Napoleon's definitieve nederlaag voldeed de interstatelijke bilaterale diplomatie niet meer. Het Congres van Wenen (1814-1815) was het eerste voorbeeld van multilaterale diplomatie, en er zouden er vele volgen. Terwijl het in Wenen slechts om een beperkt aantal landen draaide, is dit in bijv. de jaarlijkse [klimaatconferentie van de Verenigde Naties](#) (dit jaar in Brazilië) uitgegroeid tot een gebeuren met vertegenwoordigers van een kleine 200 staten. Van Reybrouck ziet de uitkomsten van de meeste klimaatconferenties als teleurstellend. Hij wijt dit aan het uitgespeeld raken van de mogelijkheden van de multilaterale diplomatie.

Als veelbelovend alternatief ziet hij een (wereld)burgerberaad dat representatief is samengesteld. Een succesvol voorbeeld daarvan was de [Global Assembly](#) (zie hierover ook [Wikipedia](#)) parallel met de jaarlijkse VN-klimaatconferentie in 2021 (toen gehouden in Glasgow). Het bleek dat deze groep verdergaande klimaatmaatregelen adviseerde dan de landenvertegenwoordigers in Glasgow. Van Reybrouck denkt dat alleen langs de verdere weg van zo'n wereldburgerberaad de wereld tot de noodzakelijke stappen kan komen om een klimaatramp te voorkomen.

Ook over andere onderwerpen of op kleinere schaal verwacht hij veel van burgerberaden. Hij kwam voor het eerst met dit idee in zijn boek [Tegen verkiezingen](#) uit 2016. Sindsdien zijn er allerlei initiatieven in deze richting geweest, al of niet geïnspireerd door zijn boek. Zo kwam Macron in 2019 met de [Convention citoyenne pour le climat](#), die toch niet zo representatief bleek te zijn samengesteld en wiens voorstellen door het Franse parlement erg zijn afgezwakt. Ook Nederland heeft nu zijn [Nationaal Burgerberaad Klimaat](#), maar het zal zijn aanbevelingen pas na de verkiezingen van 29 oktober bekend maken. Er is een [Bureau Burgerberaad](#), waarvan Eva Rovers (partner van David) directeur is en waar David in de Raad van Advies zit.

Wat ik me nu afvraag is of een klimaatburgerberaad waarvan de samenstelling een goede afspiegeling van de bevolking is, doorgaans tot verdergaande klimaatmaatregelen zal komen dan een gekozen parlement. Allereerst hoeft een parlement geen precieze afspiegeling van de volksmening te zijn wat betreft klimaatmaatregelen, omdat maar weinig kiezers zich bij hun

stem alleen door het klimaat zullen laten leiden. Een nog belangrijker aspect is de informatievoorziening. In een goed georganiseerd burgerberaad krijgen de deelnemers veel informatie van deskundigen over het onderwerp in bevattelijke vorm, veel meer informatie dan de doorsnee kiezer tot zich zal nemen. De conclusie, uitgaande van voldoende open geesten, zal dan onvermijdelijk zijn dat verdergaande klimaatmaatregelen nodig zijn. Van Reybroeck heeft dus een goed punt in zijn boek, maar een volgende vraag is in hoeverre zo'n advies geïmplementeerd zal worden. Als het blijft bij een advies aan het parlement dan kan het dezelfde weg gaan als de adviezen van de Raad van State. De spelregels zouden moeten worden veranderd om meer gewicht aan het burgerberaad te geven. Bijvoorbeeld dat niet alleen de 150 stemmen van de parlementariërs tellen, maar ook met een zeker gewicht de uitkomst van het burgerberaad. Zo iets zou waarschijnlijk alleen met een grondwetswijziging kunnen, dus kan heel lang duren. Laten we eerst maar kijken wat de uitslag van 29 oktober a.s. zal zijn en waar het Nationaal Burgerberaad Klimaat vervolgens mee zal komen.